

Слід зазначити, що маркетинг партнерських відносин має значну інтегруючу властивість. Так, якщо формування логістичного ланцюга створення вартості відбувається без урахування маркетингових принципів, як правило, склад учасників логістичної системи формується випадково, необдуманно включаються ті або інші ланцюги, недооцінюється важливість присутності окремих ланок, що відповідають послідовним технологічним стадіям задоволення потреб споживача. Отже, для розширення взаємин із клієнтами перш за все необхідно визначитися з тим, який тип клієнтів пропонується залучити, з яким типом клієнтів співвідносяться майбутні вигоди, які нові споживачі ймовірно будуть цікавитися продукцією підприємства. Актуальними з точки зору продовження взаємодії є питання щодо визначення типу клієнтів, яких потрібно утримати, встановлення тих з них, що забезпечують найбільший прибуток або можуть перейти до конкурентів та ідентифікація незадоволених клієнтів. Поглиблення взаємин також вимагає постановки певних питань, а саме: з якими клієнтами підприємство спроможне створити додаткову цінність, які виробниці можуть зацікавити специфічних клієнтів, які виробниці купуються спільно з іншими.

З огляду на це заслуговує більш детального розгляду аналітичне забезпечення розробки програм лояльності. До найбільш поширених методів можна віднести метод "лійки продажів" (розбиває логістичний процес на стадії, кожна з яких впливає на кінцевий обсяг продажу й визначає перспективи розвитку) та метод класифікації клієнтів MEANACTS (скорочення, що означає: money (гроші), emotions (емоції), authority (повноваження), need (потреба), areas of uniqueness (області унікальності), competition (конкуренція), timescale (строки), scale (масштаб)). Можливе також проведення опитувань респондентів щодо оцінки різних атрибутів пропонованого товару. Разом з тим варто відзначити певну їхню обмеженість, що обумовлена суб'єктивністю думок експертів або власними уподобаннями споживачів з фокус-груп.

Саме тому пропонується відбір споживачів для встановлення партнерських відносин ґрунтувати на основі побудови динамічних моделей лояльності, що встановлюватимуть залежність між коливанням рівня поведінкової лояльності й визначеними підприємством окремими її детермінантами. Задля цього можуть використовуватися методи кореляційного та регресійного аналізу (наприклад, залежність між рівнем прихильності споживача та окремими складовими програми лояльності чи атрибутами пропонованого товару) або будуватися MNL-модель.

Окрім того, пропонується широке застосування матричних методів, а саме: побудова матриць "кількість споживачів – тривалість співпраці", "динаміка закупівель – задоволеність клієнта", "тип лояльності – динаміка лояльності", "товар – ринок – клієнт", "задоволеність – лояльність" та вже на їх основі визначати стратегічні альтернативи розвитку підприємства й відбір споживачів. Отримання числових значень для визначення квадрантів матриць вважається доцільно засновувати на методології обробки нечіткої інформації та теорії множин. Аналогічними методами можна проводити внутрішнє катигорювання споживачів.

Таким чином, пропонується для зменшення невизначеності й негативного впливу ринкового оточення, підвищення рівня конкурентоспроможності й ефективності функціонування підприємства залучати його до участі в логістичних ланцюгах створення вартості й формувати інституціональні поля взаємодії на основі концепції маркетингу партнерських відносин. Разом з тим означений підхід вимагає проведення подальших досліджень у двох напрямках, а саме: в теоретичному обґрунтуванні шляхів побудови системи управління окремим підприємством, що діє в межах інтегрованого ланцюга створення вартості та організації управління безпосередньо корпоративною логістичною системою. Також необхідні деталізації можливих типів відносин у

системі маркетингу та постановка відповідно до них багатокритеріального завдання оптимізації програми лояльності.

Література: 1. Костоглодов Д. Д. Распределительная логистика / Д. Д. Костоглодов, Л. М. Харисова. — М.: Экспертное бюро, 1997. — 128 с. 2. Хэнфилд Р. Реорганизация цепей поставок: Пер. с англ. / Р. Хэнфилд, Э. Николс. — М.: Изд. дом "Вильямс", 2003. — 416 с. 3. Кристофер М. Логистика и управление цепочками поставок / Под общ. ред. В. С. Лукинского. — СПб.: Питер, 2004. — 316 с. 4. Попова Ю. Сетевая концепция организации рыночной деятельности: новая модель эффективного управления // <http://www.marketingnews.ru?id=341> 5. Hekanson H. International Marketing and Purchasing of Industrial Goods. — New York: JOHN WILEY & SONS, 1982. — 415 p. 6. Гоки Т. Пока они не ушли / Т. Гоки, С. Койлз // The McKinsey Quarterly. — 2002. — №2. — С. 23 – 34. 7. Егорова Н. Е. Маркетинг строительной продукции в условиях кооперации предприятий / Н. Е. Егорова, М. А. Макаренный // Маркетинг в России и за рубежом. — 2001. — №5. — С. 12 – 32. 8. Куш С. П. Сравнительный анализ основных концепций теории маркетинга взаимоотношений // Вестник Санкт-Петербургского университета. — 2003. — Сер. 8. — №32. — С. 3 – 25. 9. Гордон Я. Х. Маркетинг партнерских отношений / Пер. с англ.; [Под ред. О. А. Третьяк. — СПб.: Питер, 2001. — 384 с. 10. Флигстин Н. Поля, власть и социальные навыки: критический анализ новых институциональных течений // Экономическая социология. — 2001. — №4. — Т. 2. — С. 28 – 55.

Стаття надійшла до редакції
24.03.2006 р.

УДК 658.011.3

Коюда В. О.

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМИ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

In the article the approaches to the management system of economic risks and to its constituents are generalized and enterprized. The management system of economic risks of an enterprise and its constituents, considering its new clarification is proposed.

Загальний концептуальний підхід до управління економічним ризиком полягає в наступному: виявлення на основі аналізу впливу внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства й можливих наслідків підприємницької діяльності в ризиковій ситуації; розробка заходів, що не допускають або запобігають, або зменшують розмір збитку від впливу до кінця неврахованих ризикових факторів, непередбачених обставин; реалізація такої системи адаптації підприємництва до ризиків, що дозволяє не тільки нейтралізувати або компенсувати негативні ймовірні результати, а й максимально використовувати шанси на одержання високого доходу. Слід звернути увагу на існування будь-якої системи з урахуванням її збалансованості. Якщо вона порушується, то система адаптується на певний період (поки немає

катастрофічної ризикової ситуації), а потім необхідно впроваджувати заходи для збереження балансу в системі або здійснювати реструктуризацію чи реорганізацію для ліквідації розбалансованості. Усе це потребує детального аналізу з урахуванням змін зовнішнього та внутрішнього оточення підприємства.

Визначення "управління економічним ризиком" повинне базуватися на економічному змісті ризику та його управлінні як економічних категорій [1 – 7]. *Управління ризиком* – це процес виявлення рівня невизначеності (відхилень у прогнозованому результаті), прийняття й реалізації управлінських рішень, негативний вплив на процес та результати відтворення випадкових факторів, і при цьому повинен забезпечуватися високий рівень підприємницького доходу. Управління економічними ризиками (УЕР) є багатоступеневим процесом і на сьогодні нема єдиного (однозначного) підходу щодо організації його на підприємстві, як і недопрацьовані певні теоретичні, методичні та організаційні аспекти цієї проблеми [6 – 12].

На основі розглянутих праць [1 – 30] з проблем управління економічними ризиками (УЕР) слід відмітити найбільш актуальні питання цієї проблеми на сучасному етапі трансформаційної економіки: 1) насамперед це визначення однозначного тлумачення термінів щодо управління ризиком як системи, її складових, організації функціонування, ієрархії, взаємозв'язку та взаємовідносин елементів цієї системи та забезпечення ефективності її (системи) функціонування для стабілізації, подальшого розвитку підприємств будь-якої форми власності та організаційно-правової форми господарювання; 2) визначення місця, ролі та необхідності інформаційної бази для УЕР на всіх рівнях і особливо на підприємствах; 3) створення підсистеми УЕР підприємства як невід'ємної складової загальної системи управління суб'єкта господарювання з урахуванням специфіки та особливості функціонування підприємства як системи. Розглядаються питання з ефективності УЕР, і вирішення цього потребує, насамперед, необхідної інформації, на це звертають увагу всі вчені, фахівці й спеціалісти і про це свідчить досвід функціонування, розвитку та становлення суб'єктів господарювання в умовах ринкової економіки на сучасному етапі [7; 11; 21; 24]. У цілому для аналізу УЕР потрібні перш за все великий обсяг інформації та значний період часу, і до цього є певні вимоги, які ставлять користувачі цих даних.

Процес УЕР досить складна економічна категорія. Процес – це сукупність послідовних дій щодо досягнення певного результату, тобто процес управління ризиком (УР) – окрема категорія теорії ризику, що притаманна в деякій мірі загальній системі управління, яка має свої особливості. Так, у роботах авторів [7; 11; 26; 28; 29] іноді ототожнюється управління ризиком з ризик-менеджментом. Слід зазначити, що ризик-менеджмент – це складова системи УЕР підприємства.

Отже, на думку автора, процес УР – це сукупність послідовних управлінських дій, що охоплює аналіз можливих (тобто потенційних) ризиків (їх виявлення, оцінку та визначення міри впливу), вибір методів щодо впливу на ризик та їх застосування й подальшу оцінку результатів УЕР. Слід звернути особливу увагу на інформаційну базу та інформаційні процеси підприємства (постійним збором, накопиченням та аналізом інформації на постійній і систематичній основі). Кожний етап процесу УЕР має відповідний обсяг інформації, що постійно оновлюється та доповнюється і є складовою підприємства як системи. Чим більше інформації, тим краще, і це дає можливість об'єктивно її використовувати в процесі УЕР підприємства. Наявність інформації, якою володіє підприємство в певний період часу, має вплив на кожен етап УЕР [7; 11; 24; 28; 29], а саме: 1) аналіз середовища підприємства та виявлення зовнішніх і внутрішніх ризиків ґрунтується на інформації, ризикоутворюючих факторах та умовах діяльності, які постійно змінюються. Один з основних факторів, що спричиняє появу ризику, є невизначеність, яка

властива всім видам та сферам діяльності суб'єкта. Управлінська інформація вміщує минулі й теперішні часи, на основі чого формується на майбутнє з урахуванням зовнішнього та внутрішнього середовища, яке постійно змінюється; 2) оцінка всіх потенційних ризиків з урахуванням впливу факторів та умов діяльності суб'єкта господарювання на основі інформаційної бази; 3) обґрунтування та вибір методів (засобів, прийомів) впливу на ризик. Вибір здійснюється на базі інформованості суб'єкта УЕР щодо можливих та існуючих методів впливу і сфери їх використання; 4) застосування методів (засобів, прийомів) впливу на економічні ризики. Це пов'язане з оперативним використанням, насамперед, інформації щодо можливих випадків застосування того чи іншого методу в минулому на підприємстві, про сучасні способи та новітні підходи у використанні методів і наукові розробки з цих питань та ін.; 5) контроль за результатами УЕР пов'язаний з обізнаністю суб'єктом управління та зі станом підприємства в минулому, на час розробки програми з управління і на момент аналізу результатів. Наявна інформація постійно та систематично зазнає змін і тому це потребує корегування на основі аналізу, оцінки, вибору методів тощо, тобто на всіх етапах УЕР [11; 21].

Можливість взаємозв'язку між етапами управління та інформаційною базою зумовлюється фактором часу й впливом різних чинників на ризики та потенційною можливістю змін інформаційних даних підприємства і необхідністю коригування етапів УЕР. Зворотний зв'язок забезпечує безпосередньо здійснення процесу УЕР з урахуванням змін ризикоутворюючих факторів [9].

Проведені дослідження та аналіз за джерелами накопиченого досвіду [1 – 30] щодо системи УР свідчить, що сьогодні відсутній єдиний підхід до підприємства як системи та його основних підсистем, які, насамперед, пов'язані з усіма видами діяльності. На думку автора, однією з головних підсистем підприємства в цілому є система УЕР підприємства, яка повинна бути взаємозв'язана із загальною системою управління підприємства незалежно від предмету діяльності, галузі, форми власності, організаційно-правової форми господарювання й т. ін. На підставі проведеного дослідження та аналізу теоретичних і практичних підходів щодо УР [1; 2; 6; 8; 9; 11 – 13; 15; 16; 20 – 22; 28 – 30] пропонується наступна система УЕР на підприємстві (рис. 1). Практичний досвід українських підприємств свідчить, що в управлінській діяльності сьогодні є лише окремі складові системи УЕР. Це говорить про основні недоліки щодо процесу УЕР [7; 11; 24; 28] на підприємстві: 1) відсутні цілі та визначене коло головних завдань щодо УЕР; 2) процес управління здійснюється хаотично без відповідної організації та вимог щодо теоретичних, методичних і організаційних підходів; 3) відсутня належна інформаційна база підприємства щодо УЕР; 4) відсутня система УЕР, яка є складовою підприємства, та погодженість зі стратегією підприємства і його загальною системою управління; 5) фактично завдання УЕР пов'язані з виконанням в основному посадових інструкцій працівниками окремих підрозділів підприємства [6].

На основі розглянутих джерел [1 – 30] та точок зору фахівців слід відмітити наступне. Ризик-менеджмент – це складна динамічна, відкрита система процесу УР за функціями (планування, організація, оперативне управління, контроль). Пропонується розглядати менеджмент ризику як самостійну підприємницьку діяльність відповідних інфраструктур в умовах ринкових відносин. Досліджені методичні та організаційні підходи свідчать про висвітлювання ризик-менеджменту як системи на основі системного підходу за економічним, організаційним і функціональним змістами. Більш детально це запропоновано в таблиці. На думку автора, ризик-менеджмент за економічним змістом становить систему УЕР, у якій елемент – це ризик й відносини, що виникають у процесі цього управління.

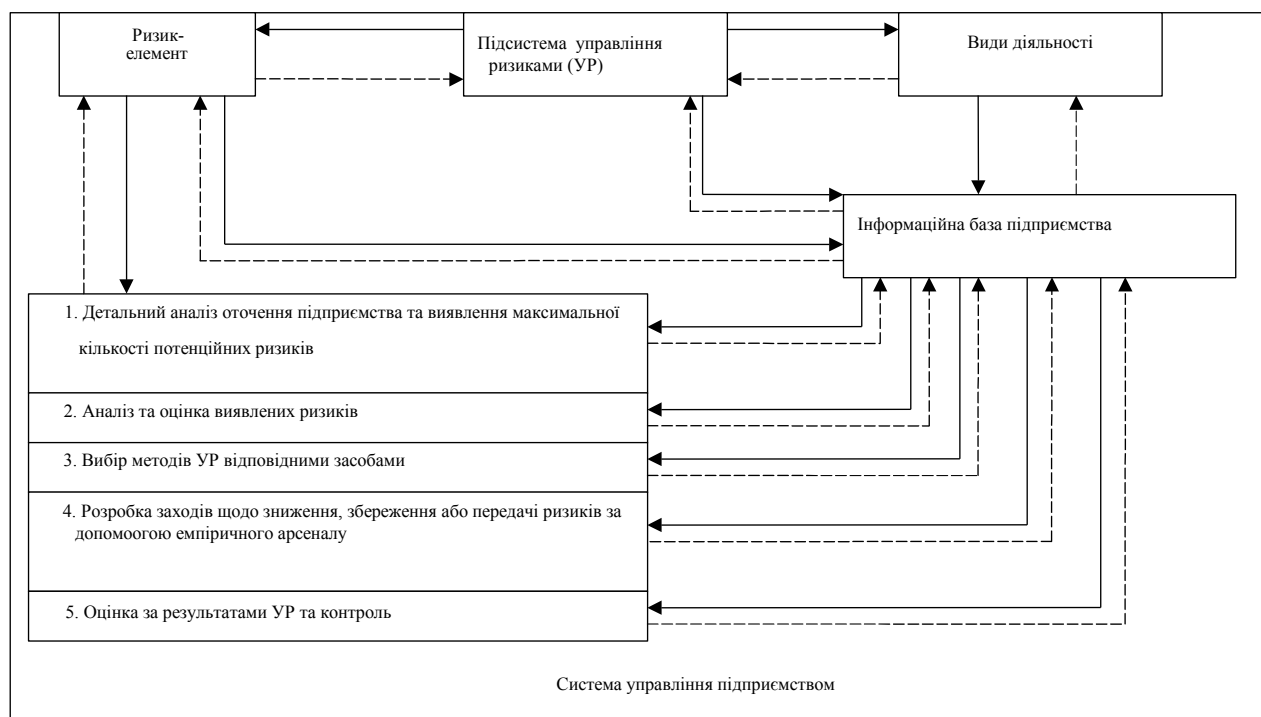

Рис. 1. Запропонована система управління ризиками підприємства

Таблиця

Зміст ризик-менеджменту

№ п/п	Характеристика підходів
1	<i>За економічним змістом</i> як система УР за етапами: 1) визначення ризиків та їх мети на основі відповідної інформаційної бази; 2) аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища суб'єкта господарювання; 3) визначення ймовірностей ризикових подій; 4) виявлення ступеня й величини ризику; 5) обґрунтування та вибір варіантів на основі співставлення прибутку й ризику; 6) вибір стратегії УР; 7) вибір методів та прийомів УР з урахуванням особистостей; 8) розробка програми дій щодо зниження ризиків (організація виконання та контроль); 9) аналіз та оцінка вибраного рішення
2	<i>За організаційним змістом</i> як система заходів щодо розробки та обґрунтування технології процесу УР, яка змінюється та вдосконалюється на постійній основі
3	<i>За функціональним змістом</i> (функціональні служби різного рівня, в тому числі і підприємства – відповідна організаційна структура) – це система, якій притаманні відповідні функції конкретно для об'єкта й суб'єкта УР
4	<i>Ризик-менеджмент</i> вміщує стратегію (прогнозування за відповідними правилами) і тактику (набір практичних методів та засобів) УР

Управління ризиками рекомендується виконувати за етапами. Технологія процесу УЕР повинна постійно вдосконалюватися, уточнятися та коректуватися відповідним органом (апарат управління підприємством – відповідні структури) для забезпечення ефективного управління. Апарат управління підприємства має виконувати відповідні функції, пов'язані з основними видами діяльності: операційна, інноваційно-інвестиційна та фінансова згідно із законодавчо-нормативною базою; розробляти програму діяльності з урахуванням ризиків; вивчати, накопичувати інформаційну базу про внутрішнє та зовнішнє середови-

ще; визначати ступінь і втрати щодо ризикових подій; формувати стратегію та емпіричний потенціал УЕР; здійснювати страхування; розробляти програму ризикових управлінських рішень, вибір, контроль та аналіз результатів.

Прогнозування діяльності згідно із загальною стратегією підприємству рекомендується здійснювати за відповідними правилами, які необхідно конкретизувати до ситуацій ризику та визначати практичні методи й засоби впливу, координації та УЕР. Використання методів УЕР повинне бути направлене на зменшення несприятливого впливу тих або інших факторів на результати підприємства. Необхідно обґрунтовувати ризикові рішення та способи вибору найбільш ефективних варіантів.

Підприємство – це відкрита, складна, динамічна, соціально-економічна й екологічно відносно незалежна система [21], яка входить у відповідну систему вищого порядку (мезо- та макросистеми). Системи зовнішнього й внутрішнього середовища впливають на результати діяльності сучасного підприємства. Забезпечення ефективності УЕР потребує виділення окремих видів та їх класифікацію за певними ознаками. Пропонується до практичного використання класифікація за ознакою розподілу ризиків на внутрішні та зовнішні [21; 23], що відповідає вимогам дослідження й використання цього підходу в системі УЕР на підприємстві. Зовнішні ризики – це такі, що пов'язані безпосередньо з діяльністю виробників, їх контрагентів та викликані впливом зовнішнього середовища підприємства, а внутрішні – залежать від конкретних параметрів і викликані внутрішніми факторами та умовами діяльності підприємства.

Ризик супроводжує всі види діяльності будь-якого суб'єкта господарювання [7; 11; 24; 28 та ін.] й проявляється або через об'єктивні особливості його розвитку, або як наслідок зовнішнього впливу (макросистеми) на цей суб'єкт [2]. На підставі розглянутих підходів, а саме: 1) урахування класифікації ризиків підприємства на внутрішні та зовнішні; 2) прояв ризиків через особливості розвитку самого підприємства з урахуванням внутрішнього середовища й впливу зовнішніх факторів, пропонується вирішувати проблеми УЕР суб'єктів господарювання. Сутність цього підходу полягає у вирішенні проблем ризиків на підприємстві відносно самого суб'єкта (1) та макросистеми (2) відносно суб'єкта за допомогою інструментів УЕР, що мають також характерні особливості для кожної групи проблем.

У залежності від рівня розгляду проблем ризику вони об'єднуються у дві великі групи цілей: 1) конкретного суб'єкта господарювання як системи, що функціонує, розвивається, вдосконалюється у певному макросередовищі (мезо- та мікрорівень); 2) макросередовища з питань УР у суб'єкта господарювання. На думку авторів [2], яку поділяє і автор статті, методологія та інструментарій, що рекомендуються до використання для УЕР у цих двох групах, істотно відрізняються. На основі зазначеного вище та системного підходу до управління ризиками рекомендується застосовувати такі поняття:

1) *"ризик-менеджмент"* – це управління ризиками, що проявляються через об'єктивні особливості розвитку безпосередньо самого суб'єкта господарювання;

2) *"регулювання й координація ризиків"* – це управління ризиками, які є наслідком зовнішнього впливу (макросистеми) на суб'єкт господарювання.

Запропонований підхід передбачає умовний розподіл вирішення проблем УЕР суб'єкту господарювання для створення ефективно діючої системи УР підприємства. Ця система УЕР повинна функціонувати на основі розробленої програми УР й забезпечувати найкращі результати діяльності суб'єкта господарювання. На рис. 2 наведені складові загальної системи УЕР підприємства з урахуванням самого суб'єкта та його оточення

– макросистеми. Питання відокремлення управління ризиком і ризик-менеджменту в окремі категорії теорії економічного ризику є досить складним через наявність суперечливих поглядів на тотожність понять "управління" та "менеджмент". Менеджмент можна тлумачити як вміння добиватись поставлених цілей, вид діяльності з керівництва людьми або область знань людини, що допомагає здійснити функцію управління [25], чи мистецтво управління інтелектуальними, фінансовими, матеріальними та іншими ресурсами. Управління – це керівництво, спрямування діяльності, дій кого-небудь або чого-небудь чи великий підрозділ якогось закладу тощо.

Питання визначення управління та ризик-менеджменту розглянуто в роботах [6; 7; 10; 11; 24; 28]. На думку автора, ці поняття доцільно розділяти між собою, оскільки в деяких випадках вони несуть різне змістовне навантаження. Так, УР є частиною загального управління підприємства, яке має за мету вирішення конкретного ряду завдань та запобігання реалізації негативних наслідків ризику і вимагає глибоких комплексних знань ряду економічних та управлінських наук. А ризик-менеджмент – це комплексна система УР, що має своє коло завдань та свій власний інструментарій з УР, об'єкт та суб'єкт управління, стратегію й тактику та ін.

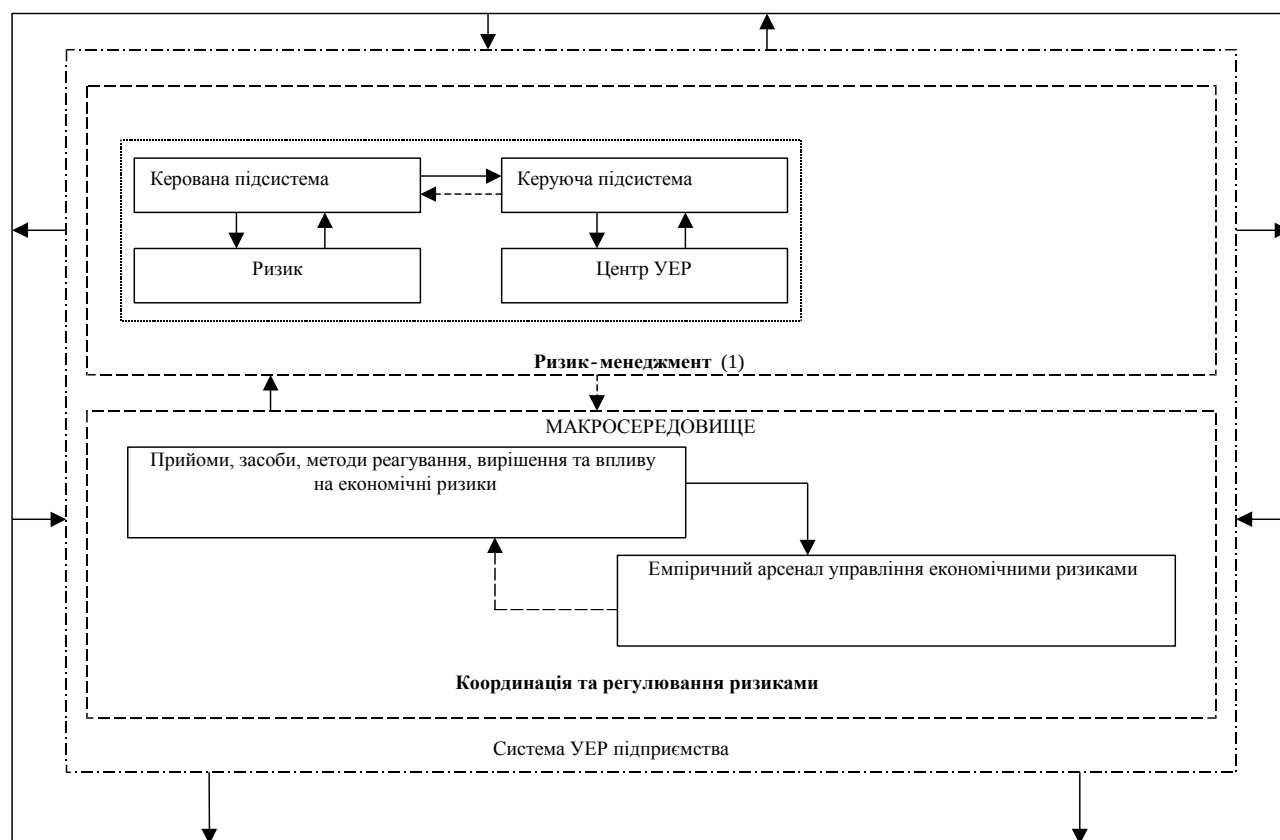

Рис. 2. Складові системи УЕР на підприємстві

У результаті проведених досліджень та аналізу праць фахівців, вчених [1 – 30] пропонуються наступні заходи щодо поліпшення системи УЕР у діяльності підприємства: 1) створення централізованої системи УР з використанням відокремлених центрів ризику (Центр УЕР) як складової загальної системи УР підприємства. Формування бази даних слід здійснювати на постійній основі і для цього необхідно залучати як фахівців підприємства з конкретизацією питань управління витрат, управлінського обліку, так і зовнішнього фахівця з ризик-менеджменту й контролінгу; 2) виділення центрів УР на основі посадових ін-

струкцій відділів та витрат, що контролюються цими підрозділами підприємства; 3) запровадження нової посади – ризик-менеджера. Головна його функція – централізоване УЕР, організація роботи з інформаційною базою та відповідальність за розробку загальної програми УР підприємства. Усе це потребує розробки відповідної інструкції для належної організації робочого місця; 4) використання певних економіко-математичних методів кількісної оцінки ризиків та методів якісних оцінок ризиків за допомогою управлінців центрів ризику; 5) систематичне проведення діагностування процесу УЕР на підприємстві на основі моделей,

запровадження комп'ютерної мережі та використання сучасних математичних пакетів і баз даних тощо.

Наведені пропозиції щодо формування та функціонування підсистеми управління економічними ризиками можуть бути використані практично на всіх підприємствах незалежно від форми власності та організаційно-правової форми господарювання і стати предметом дослідження щодо системи конкретного суб'єкта та її складових відповідно до вимог часу.

Література 1. Балабанов И. Т. Риск-менеджмент. – М.: Финансы и статистика, 1996. – 192 с. 2. Буянов В. П. Рискология / В. П. Буянов, К. А. Кирсанов, Л. М. Михайлов. – М.: Изд. "Экзамен", 2003. – 384 с. 3. Вербицька Г. Л. Управління економічним ризиком // Фінанси України. – 2004. – №4. – С. 34 – 41. 4. Гранатуров В. М. Экономический риск: сущность, методы измерения, пути снижения. – М.: Дело и сервис, 1999. – 112 с. 5. Чалый-Прилуцкий В. А. Рынок и риск. Методические материалы (пособие для бизнесменов) по анализу, оценке и управлению риском. – М.: НИУР, Центр СИНТЕК, 1994. – 136 с. 6. Дуброва О. С. Формування комплексної системи управління господарськими ризиками (за матеріалами підприємств олійно-жирової галузі): Автореферат на здоб. наук. ступеня канд. екон. наук. – К.: КНЕУ, 2004. – 24 с. 7. Лапуста М. Г. Риски в предпринимательской деятельности / М. Г. Лапуста, Л. Г. Шаршукова. – М.: ИНФРА-М, 1998. – 224 с. 8. Рогов М. А. Риск-менеджмент. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 120 с. 9. Вяткин В. Н. Управление рисками в рыночной экономике / В. Н. Вяткин, В. А. Гамза, Ю. Ю. Екатиринославский, Дж. Дж. Хэмpton. – М.: ЗАО "Изд. "Экономика" 2002. – 196 с. 10. Уткин С. Риски – это серьезно! // Финансовый директор. – 2003. – №6. – С. 5 – 9. 11. Шапкин А. С. Экономические и финансовые риски. Оценка, управление, портфель инвестиций. – 2-е изд. – М.: Дашков и К°, 2004. – 544 с. 12. Юхимчук С. В. Математичні моделі ризику для систем підтримки прийняття рішень. – Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2003. – 188 с. 13. Вербицька Г. Л. Оцінка економічного ризику // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – №4. – С. 129 – 136. 14. Внукова Н. М. Базова методика оцінки економічного ризику підприємств / Н. М. Внукова, В. А. Смоляк // Фінанси України. – 2002. – №10. – С. 15 – 21. 15. Вітлінський В. В. Ризик у менеджменті / В. В. Вітлінський, С. І. Наконечний. – К.: ТОВ "Борисфен-М", 1996. – 336 с. 16. Вітлінський В. В. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / В. В. Вітлінський, П. І. Верченко. – К.: КНЕУ, 2000. – 292 с. 17. Грабовой П. Г. Риски в современном бизнесе / П. Г. Грабовой, С. Н. Петрова, С. И. Полтавцев. – М.: Аланс, 1994. – 236 с. 18. Гранатуров В. М. Риски підприємницької діяльності: Проблеми аналізу / В. М. Гранатуров, О.Б. Шевчук. – К.: Зв'язок, 2000. – 152 с. 19. Давыдов С. Б. Об оценке инвестиционного риска // Риски в рыночной экономике: Тематическое досье. – Харьков, 1995. – С. 24 – 27. 20. Економічний ризик: ігрові моделі / За заг. ред. В. В. Вітлінського. – К.: КНЕУ, 2002. – 448 с. 21. Гриньова В. М. Інвестиційний менеджмент / В. М. Гриньова, В. О. Коюда, Т. І. Лепейко, О. П. Коюда, Ю. М. Великий. – 2-ге вид., допрац. і доп. – Харків: ВД "ИНЖЕК", 2005. – 664 с. 22. Клебанова Т. С. Теория экономического риска / Т. С. Клебанова, Е. В. Раевнева. – Харьков: Изд. дом "ИНЖЕК", 2003. – 156 с. 23. Коюда П. М. Характеристика та класифікація ризиків / П. М. Коюда, О. П. Коюда // Комунальне господарство міст (укр. і рос. мовами): Науково-технічний збірник. – 2006. – Вип. 65. – С. 115 – 129. 24. Маркетинг менеджмент. Научное издание / Под ред. д.е.н., академика АЭН Украины, зав. кафедрой маркетингового менеджмента Донецкого государственного университета экономики и торговли им. М. Туган-Барановского Л. В. Балабановой. – Донецк: ДонГУЭТ, 2001. – 596 с. 25. Мескон М. Х. Основы менеджмента / М. Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури. – М.: Дело, 2002. – 704 с. 26. Назарова Г. В. Оценка хозяйственного риска производства лекарственного препарата / Г. В. Назарова, В. А. Коюда, А. П. Коюда // Вісник ХДЕУ. – 1997. – №2. – С. 64 – 68. 27. Подольчак Н. Оцінка економічного ризику підприємства на основі кластерного аналізу // Регіональна економіка. – 2002. – №4. – С. 260 – 266. 28. Вяткин В. Н. Риск-менеджмент / В. Н. Вяткин, И. В. Вяткин, В. А. Гамза, Ю. Ю. Екатиринославский, Дж. Дж. Хэмpton; [Под ред. И. Юргенс. – М.: Дашков и К°, 2003. – 512 с. 29. Устенко О. Л. Теория экономического риска. – К.: МАУП, 1997. – 164 с. 30. Хохлов Н. В. Управление риском: Учебное пособие. – М.: Юнити, 1999. – 240 с.

УДК 658.7

**Колодізєва Т. О.
Руденко Г. Р.**

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ЛОГІСТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

In the article the influence of the group of factors upon the efficiency of logistical management at the enterprises and the criterion of its estimation are considered. The practical proposals of increasing the efficiency of logistical management are given.

Актуальність впровадження логістичного менеджменту в практику діяльності промислових підприємств України зумовлена вимогами ринкової економіки. В умовах загострення конкуренції між виробниками продукції логістичний менеджмент набуває свого безпосереднього статусу і значення, але залишається проблемним його впровадження в діяльність підприємств, забезпечення функціонування та підвищення його ефективності.

Мета статті — виявлення та узагальнення групи факторів, які впливають на підвищення ефективності логістичного менеджменту, та визначення критеріїв оцінки його рівня на підприємствах. Вважаємо, що цей етап є початковим етапом на шляху детального дослідження та пошуку напрямків підвищення рівня та ефективності логістичного менеджменту на підприємствах в сучасних умовах.

Різні аспекти логістичного менеджменту досліджують вчені В. Козловський, Е. Козловська, М. Савруков [1], Є. Крикавський [2], Л. Миротін, О. Некрасов [3], І. Сидоров [4], О. Тридід, К. Таньков, Т. Колодізєва [5], І. Ташбаєв, О. Бульба [6], О. Чеботаєв [7], Р. Баллоу [8], Д. Бауерсокс, Д. Клосс [9], М. Кристофер [10], Д. Уотерс [11]. Проблема ефективності логістичного менеджменту розглядається в працях М. Залманової [12], М. Окландера, О. Хромова [13], А. Семененка, В. Сергєєва [14] та інших вчених. Автори статті визначають логістичний менеджмент як підсистему менеджменту, яка поєднує засади теорії й практики менеджменту та логістики з метою досягнення оптимальних рішень для підприємства як мікрологістичної системи. У дослідженні ефективності логістичного менеджменту пропонується, насамперед, виділити основні блоки факторів, які впливають на цю ефективність, та основні критерії оцінки його рівня (рисунки).

Серед факторів, що впливають на рівень та ефективність логістичного менеджменту, особливе значення мають масштаб бізнесу та ступінь господарської самостійності підприємства. Як свідчать проведені дослідження, на малих підприємствах на сучасному етапі формується лише уявлення про елементи логістичного менеджменту. На середніх підприємствах спостерігаються дві тенденції:

а) як і на малих, так і на середніх підприємствах також формується лише уявлення про елементи логістичного менеджменту. Це пояснюється тим, що управлінський потенціал середнього підприємства об'єктивно на даний момент ще не може перейти в нову якість оптимізації управління. І воно залишається більш традиційним, ніж логістичним;

б) на середніх підприємствах об'єктивно виявляється можливість більшої концентрації творчих задумів управлінського персоналу, що стимулює впровадження оптимізаційних заходів в управління потоковими процесами на підприємствах. Усвідомлення потреби у впровадженні логістичного менеджменту на